

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadienis priedas

1999 m. lapkričio 6 d.

Nr. 217 (41)

Saturday supplement November 6, 1999

No. 217 (41)

Pasveikinkime savo kultūros darbuotojus

Kryptingas, sėkmingas užsienio lietuvių kultūros populiarinimas yra vienas JAV LB Kultūros pirmųjų. Kultūrininkai neabejotinai atliko ir atlieka didžiulį vaidmenį, išlaikant tautinę sąmonę išeivijoje.

Nors Lietuva yra laisva, bet mes, užsienio lietuviai, iš tėvynės negauname finansinės paramos, kviečiant menininkus iš Lietuvos atvykti į JAV. Mes ir toliau turime patys puoseleli tautinę kultūrą išeivijoje, todėl mes branginame savo vietinius kultūrininkus.

JAV LB Kultūros taryba teisia gražią tradiciją pagerbti

pasivymėjusius mūsų išeivijos kultūros darbuotojus. Šiais metais Premijų šventė įvyks lapkričio 14 d., Jaunimo centrinėje, Čikagoje. Pažvelgus į renginių kalendorių, tiek daug renginių, o jų eilę įsirikiuoja dar Premijų šventė. Tačiau tai yra visos mūsų išeivijos šventė, mūsų tautinio gyvastingumo demonstracija. Tad tegu ją krypta visų mūsų dėmesys.

Šiomet sveikiname šiuos laureatus: **Algirdą Brazį** — aukšto lygio solistą, dainavusį Metropolitan operos 225 pastatymuose, Čikagos Lietuvių operoje atlikusį rekordinį

spektaklių skaičių, dainavusį „Dainavos“, „Varpo“, „Pirmyn“ ir įvairiuose parapijų choruose. Gimęs ir augęs Čikagoje, bet rado reikalą ir norą praturtinti išeivijos lietuvių kultūrinį gyvenimą savo talentu. Vertinimo komisija: pirm. Rita Kliorienė, Darius Polikaitis ir Dalia Viskontienė.

Jurgi Daugvilą — meno premija. Dail. J. Daugvilą visą savo gyvenimą paskyręs menui. Jo autentiška lietuviška kūryba džiugina tautiečius ir supažindina kitų tautybių

meno gerbejus su Lietuvos liaudies meno grožiu. Vertinimo komisiją sudarė: pirm. Viktorija Matranga, Petras Aleksa, Valentinas Ramonis, Dalia Šlenienė ir Giedrė Žumbakienė.

Bronių Nainį — žurnalisto premija. Bronius Nainys savo žurnalisto karjerą pradėjo Vokietijoje DP stovyklos sieniniu laikraščiu. Atvykęs į JAV, nuo pat pirmųjų dienų dalyvauja spaudoje savo brandžiais rašiniais. Be to, 23 metus redagavo žurnalą *Pasaulio lietuvi*. Jo straipsnius spausdina Lietuvoje *Lietuvos aidas*, XXI amžius, *Apžvalga*, *Atgimimas*, *Voruta*, *Kardas*, o taip pat užsienio lietuvių dienraštis *Draugas* ir kita periodika. Vertinimo komisiją sudarė:

pirm. Cezaris Surdokas, Gene Vasaitienė, Arvydas Barzdukas, Juozas Gaila ir Romas Kasparas.

„Tėvynės garsai“ — Clevelando radijo valandėlė, vedėja Aldona Stempuzienė. Sekmadienio dviejų valandų laikas skirtas vietos įvykių pranešimams, religinė dalia, pranešimai iš Lietuvos ir JAV bei įvairi muzika. Vertinimo komisiją sudarė: garbės pirm. prelatas Jonas Kucingis, pirm. Algirdas Gustaitis, Raimonda Apeikytė ir Viktoras Ralys.

Juoza Masionį — mokytojo-pedagogo premija už jo viso amžiaus pedagoginį dar-

bą ir didelį įnašą į liuanistinį švietimą išeivijoje. Nominavo — JAV LB Kultūros taryba.

Bostono liuanistinę mokyklą jos 50 metų gyvavimo proga. Nominavo — JAV LB Švietimo taryba.

Kultūros taryba kviečia ir tikisi, kad liuanistų visuomenė jautriai reaguos ir gausiai susirinks pagerbti mūsų kultūrininkus.

Visų JAV LB Kultūros tarybos premijų mecenatas yra Lietuvos fondas, išskyrus Pedagogų premiją, kurios mecenatas yra dr. Jonas Adomavičius.

Marija Remienė

Pagerbtas solistas Algirdas Brazis

Algirdas Brazis gimė Čikagoje, baigė Morton aukštą mokyklą ir Morton Junior kolegiją Ciceroje, lankė De Paul un-tą ir Kent Law School Čikagoje.

Prieš 1938 m. Algirdas Brazis dainavo su Jono Byansko „Birutės“ chorą, Jurgio Stephens (Kazio brolis) „Nauja Gadyne“ chorą ir buvo „Grednerių“ kvarteto narys. Kvartetas dalyvavo radijo programose. Tuo laikotarpiu jis, kaip solistas, dainavo šešiuose Kazio Steponavičiaus „Pirmyn“ choro statybose, operetėse ir operos spektakliuose. Pradedant 1938 metais, studijavo dainavimą ir pasirodė dainuoti operai. Iš pradžių A. Brazis reikėsi tik lietuvių tarpe. 1938 m. jis su Čikagos „Pirmyn“ chorą, Kazio Steponavičiaus vadovaujama, važiavo koncertuoti į Lietuvą. Po kelionės Lietuvos vyriausybė jam pasiūlė muzikos stipendiją, kurios nepriėmė dėl politinės padėties Europoje. Tarp 1938 ir 1951 m. A. Brazis dainavo su Metropolitan Concert Co., Midwest Opera Co., Chicago American Opera Co.,

Grant Park koncertuose, Chicago Opera Co. (3-ju metų kontraktą), Universal Opera Co., WGN radijo stoties „Theatre of the Air“ buvo programų narys, laimėjo kontraktą su San Carlo Opera Co., Chicago Municipal Opera Co., New York Opera Co., keliolika kartų su Alice Stephens chorą ir koncertavo įvairiuose liuanistų telkiniuose.

Prieš 1951 m. Algirdas Brazis dainavo įvairias operų roles ir dalyvavo koncertuose kaip solistas. Jis gavo gerą pasirošimą, nuolatos studijavo, norėdamas savo parinktoje profesijoje pasiekti aukštumą. 1951 m. Algirdas Brazis tikėjo, jog yra pasiekęs tokio tobulumo, kad gali savarankiškai pasirodyti savo koncerte. Jis pasirinko Carnegie Hall New Yorke. Koncertas įvyko 1951 m. balandžio 8 d. (Liet. Enciklopedijoje netiksliai parašyta) ten, kur pasaulio žymiausi artistai, simfonijos orkestrai koncertuoja ir kur atvyksta muzikos kritikai. Kitą dieną New Yorke laikraščių muzikos kritikai rašė teigiamus atsiliepimus apie

Pedagogas Juozas Masilionis.

„Tėvynės garsai“ radijo vedėja Aldona Stempuzienė.

Solistas Algirdas Brazis

Žurn. Bronius Nainys.

Dail. Jurgis Daugvila.

Algirdo Brazio Carnegie Hall koncertą. Jis pagaliau buvo pripažintas — beveik pasiekė savo tikslą muzikos pasaulyje.

Netrukus buvo pakviestas į Metropolitan operą baritonu ir į Olandijos operą. Pasirinko Metropolitan Opera Co. ir dainavo kaip tos operos solistas iki 1954 metų.

Metropolitan operoj A. Brazis dainavo 225 spektakliuose. Yra dainavęs su Polyna Stokka, Anna Kaskas ir L. Šukytė. New Yorke jis dalyvavo 49 kartus *Vienybės* koncertuose. 1954 m. jis perėjo į verslą Čikagoje. Jis buvo „American Guild of Musicians Association“ ir „American Federation of Radio Artists“ narys. 1955 ir 1956 m. dainavo su Čikagos Lyric opera. Nuo 1957 iki 1988 m. pakviestas dainuoti su Čikagos Lietuvių opera.

Algirdas Brazis tebedainuoja koncertuose, pokyliuose. Tebegieda bažnyčiose — girtime jį per Mišias, koncertuose, per vestuves ir kai kada laidotuose.

Algirdo Brazio pasiūlymas ir palinkimas vadovauti greitai jį įtraukia į įvairias organizacijas, kur jis patenka į valdybą arba yra organizacijos direktorius. Jis yra steigėjas / narys Don Varnas, American Legion Post 986, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje narys, Lithuanian Chamber of Commerce ir Midland Federal Savings direktorius, ilgametis pirmininkas Mid-American apskrities Lietuvos Vyčių ir yra 112 vyčių kuopos narys. 1993 m. rugpjūčio mėn., Worcester, Mass., sykiu su amb. S. Lozoraičiu, A. Braziui buvo įteikta Lietuvos Vyčių Garbės narystės žymuo. Algirdas Brazis buvo pagerbtas už pasiūlymą ir nepaprastą ilgą pirmininkavimą Mid-American apskr. (nuo 1970 m.) Beveik kasmet jis buvo vyčių liepos 4 d. išvykų pirmininkas. 1970 ir 1989 — seimų pirmininkas ir komiteto narys — 1950, 1956 ir 1964 vadavo vyčių seimams. Algirdas kaip 112 vyčių kuopos narys, dalyvauja jų susirinkimuose ir mielai įsijungia į tos kuopos komitetus. Jis yra labai gabus tvarkyti kuopos finansų projektus.

Algirdas Brazis visur dalyvauja sykiu su žmona, pianiste Aldona. Galima laikyti Algirdą Brazį vienu veikesnių ir žymesnių Amerikos liuanistų vyčių.

Gyvendamas New Yorke, Algirdas Brazis buvo BALFO apskrities vajuos pirmininkas. Jis yra Dainavos choro garbės narys (1955), buvo gražiai pagerbtas ir įvertintas šiose organizacijose: Balzeko muziejaus (1986), Čikagos apskr. Vyčių (1978), Darius Girėno American Legion Posto (1983), Amerikos Lietuvių Susivienijimo, (Vyčių skyrius #228-1980), Lith. Chamber of Commerce (1980) ir Amerikos Lietuvių Illinois Demokratų org. (1978).

Aldona Brazienė, pianistė, dažnai akompanuoja Algirdui koncertuose ir įvairiuose renginiuose. Jie išaugino 4 dukras: Beverly Ann, Donna Jean, Marilyn Lee ir Susan Aldona, turi 8 vaikaičius. Aldona ir Algirdas Braziai, dabar jau pensininkai, gražiai gyvena Palos Heights, Illinois.

LJS

Nukelta į 2 psl.

Meno premija — Jurgiui Daugvilai

Sunku apibūdinti šių metų LB Kultūros tarybos Meno premijos laureatą, dailininką Jurgį Daugvilą. Ar jis vi-
strazistas, gobelenų specialis-
tas, taikomosios dailės propa-
gautojas, audejas, dievidirby-
skulptorius? Jurgis Daugvila,
savo gyvenime yra kūręs visoms
šioms meno šakoms.

Jis gimė 1923 m. gegužės 20
d. Jonavoje, studijas pradėjo
Kauno Taikomosios dailės insti-
tute, jas tęsė Berlyne, o
1949 metais baigė Ecole des
arts et Metiers, Freiburge. Ga-
vęs stipendiją, išvyko į Pa-
ryžį tolimesnėm studijom,
bet, atsiradus galimybei, per-
sikėlė gyventi į JAV. Pirmasis
jaunojo dailininko pasirody-
mas JAV įvyko 1952 metais
Čikagoje, religinio meno paro-
doje. 1954 m. buvo pakviestas
nariu į Lietuvos Dailės insti-
tutą. Ilgus metus buvo akty-
vus taikomosios dailės srityje,
dalyvavo įvairiose amerikiečių
profesionalų rengtose parodo-
se, pelyndamas pripažinimą
iš įvairių profesinių organiza-
cijų.

Jurgis Daugvila nuo atvyki-
mo į JAV įsijungė ir į lietu-
višką meno pasaulį, dalyvau-
damas įvairiose parodose Či-
kagoje ir kituose miestuose. Jo
darytos dekoracijos puosė ne
vieną vaidinimą, minėjimą ar
koncertą. Čia daugelis lietu-
vių ir susipažino su J. Daugvi-
šiu menu. O susipažinę, nerėjo
įsijūti.

Jurgio Daugvilos menas,
kurį jie matė, buvo artimai
liaudiškas, savas ir suprantas.
Paukščiai, augmenys,
stilizuotos figūros, įpinta aug-
menija. Nors, akyliau pažvel-
gus, tuos liaudiški atrodan-
čius darbus, tamsius pilk-
kų, žalsvų spalvų derinius,
galima įžiūrėti ir išmąstytas
detales, atliktas profesionalo
ranka.

Štai keletas klausimų šių
metų Meno premijos laurea-
tui:

— Kaip Jūs apibūdin-
tumėt save, kaip meni-

ninką?

— Vienas dalykas yra, kad
esame išvaziavę iš Lietuvos,
mes turime pasidaryti kos-
mopolitai, kitaip sakant, kur-
mes esam reikalingi, ten mes
ir pritampam. Kito kelio nėra.
Mes dirbam pagal pageidavi-
mus ir reikalavimus. Jeigu
nori dirbti sau, tas kas tau pa-
tinka, tai susiduri su daug
problemų, o tą ką aš čia da-
raau, tai darau dėl to, kad yra
didelis mano darbų poreikis
kviestimui ir aišku, „Tėvynės
garsai“ ryškino šios šventės
prasnę.

— O kur Jūs norėtumėt
grįžti?

— Sava kūryba užsiimt.
Man daug priekaištų daro kiti
dailininkai, mano draugai. A,
tai jie sako, jis dievidirbiu pasi-
darė. Aš, žinoma, dėl to neper-
gyvenu, aš žinau, kas aš esu.

— Jūs studijavote įvai-
riose meno mokyklose
turbūt daugiau kaip de-
šimtį metų. Koks mokyto-
jas turėjo daugiausia įta-
kos Jūsų meniniam gyvenimui?

— Viktoras Petravičius. Ir
Jonynas. Matote, Petravičius
nebuvo man kaip mokytojas,
jis buvo man daugiau kaip
draugas, o tas jo primityvu-
mas mene, laisvumas formoje
padarė man didelę įtaką, su
juo bendraujant.

— Kokį inasą išėvijios
menininkai davė Lietuvos
dailininkams?

— Mes išėjome iš vėžių. Mes
ėjome į visai naują gyvenimą.
O tai mums sudarė visai kitas
sąlygas ir atsipalaidavom nuo
senojo kūrybinio gyvenimo.

Dailininko Jurgio Daugvilos
darbų paroda įvyks gruodžio
mėnesį Lietuvos dailės muzie-
juje, Lemonte. Komisija, pa-
skyrusią dail. J. Daugvilai
siemtinę Meno premiją, su-
darė: pirm. Viktorija Matran-
ga, nariai — Giedrė Žumba-
kienė, Dalia Štenienė, Valen-
tinus Ramonis ir Petras Aleksa-
s Leonas Narbutis

Auksinis jubiliejus ir Kultūros premija

Rugsėjo 11 d. Cleveland ra-
dijo transliacijos „Tėvynės
garsai“ šventė 50 metų išver-
mingo ir sėkmingo darbo su-
kaktį. Lietuvos namų didžioji,
išpuosta salė priėmė per du
simtus svečių, kurie pagarbiai
prisiminė TG steigėjus, dar-
buotojus bei rėmėjus, žvelgė į
praeitį. Mūsų žiniasklaida:
dienraštis *Draugas*, vietinė
Dirva, parapijų biuletiniai,
menininko piešti reklaminiai
kvietimai ir, aišku, „Tėvynės
garsai“ ryškino šios šventės
prasnę.

Dievo Motinos parapijos re-
daguotas ir jos spaustuveje
išleistas 32 psl. leidinys su
Nijolės Kersnauskaitės plačia
apžvalga „Tėvynės garsai“ de-
šimtmečių kelionėje“ vaizdžiai
nupiešia radijo transliacijų is-
toriją iki pat mūsų dienų,
iškeliant asmenis, kurių dėka
jūs suvaidino tokią rolę Cleve-
lando lietuviškoje išėvijioje.

Prisiminti jau Amžinybės
iškilievių šių transliacijų —
vienas steigėjų ir iniciatorių
Jaunutis P. Nasvytis ir ilga-
metis darbuotojas ir vadovas
Juozas Stempuzis. Antrasis
iniciatorius — rėmėjas Kęstus-
tis P. Šukys, dalyvavęs šiame
pokylyje, buvo nuširdžiai su-
tiktas ir pagerbtas.

Leidinyje perduodami ir gra-
žūs sveikinimai: PLB, LB Kul-
tūros tarybos, LB Clevelando
aplinkės, Lietuvos fondo, LR
garbės konsule Ingridos Bubi-
lienės, Aleksandro Sagienės
iš Vilniaus, „Exultate“ choro,
ALTO Clevelando skryniaus,
skautų, ateitininkų, Lietuvos
Yčių ir daug pavienių šeimų
bei asmenų.

Lietuviško jaunimo auklėtojas

Šiomet JAV LB Kultūros
taryba Juozui Masilionui yra
paskyręs Pedagogų premiją,
kurios mectenatas yra dr. Jo-
nas Adomavičius. Todėl, ma-
nyčiau, kad verta jį plačiau vi-
suomeniui pristatyti.

J. Masilionis gimė 1914 m.
kovo 4 d. Panevėžio apskr., Pa-
juočių-Kulbių dvare, Miezikių
parapijoje, bet augo Vaireikių
kaime, Subačiaus valsčiuje.
Lituaništas, pedagogas,
istorikas, žurnalistas ir knygų
autorius. 1925-1933 Vytauto
Didžiojo un-te Kaune studija-
vo lietuvių literatūrą, kalbą ir
pedagogiką. 1940 m. baigė Vil-
niaus universitetą. 1939-1944
Joniškio gimnazijos mokyto-
jas. 1945-1949 mokytojavo Re-
gensburgo, Scheinfeldo ir Sei-
genstadto lietuviškose gim-
nazijose. 1949 m. gegužės
mėnesį atvyko į JAV, į Či-
kagą.

1952-1953 m. direktoriaus
B. Babrausko buvo įtrauktas į
tą paruošti spaudai knyga,
kurioje autorius bando suvesti į
vieną veikalą PLB seimų ir
apskritai PLB veiklos istorinę
apžvalgą.

Kaip atidus skaitytojas
tikrai pastebėjo, šiame straips-
nyje nėra minima Nainio
teko matyti Lietuvos Aids,
XXI amžiuje, Apžvalgoje, Atgi-
mime, Vorutoje ir Karde. Pa-
staruoju metu ir vėl dažniau
gerimės jo įžvalgiais ir įdo-
miais straipsniais *Drauge*.
Nors dienos šviesos dar
neišvydo, Nainys yra paruošęs
spaudai per 25 metus *Pasau-
lio lietuvių dienų* rašytų vedamųjų
straipsnių rinkinį, kuriuose jis
gvildeno, nagrinėjo, kritikavo
ar gyrė Pasaulio Lietuvių Ben-
druomenės veiklą, rūpesčius,
reiškinius. Laukia leidojo ir
dar viena Nainio beveik baig-

Šventės rengimo komitetas:
garbės pirm. K. P. Šukys,
pirm. Jurgis Malskis, ir na-
riai: Z. Dučmanas, J. Citulis,
dr. R. Šilkaitis, H. Pikturka ir
A. Penkauskas. Programai va-
dovavo Algis Rukšėnas ir Vili-
kis Klimienė. Rukšėnas savo
žodyje stabtelėjo ties Juozo
Stempuzio darbu ne tik radijo
transliacijose, bet ir placioje
politinėje, visuomeninėje bei
kultūrinėje šios apylinkės
veikloje. „Tėvynės garsų“
darbą, jau Juozui sergant, įsi-
jungė Aldona Stempuzienė,
kuri jau septynerius metus šį
darbą gražiai tęsia. Pokylyje,
audringai sveičiamis plojant,
Aldona buvo apjuosta tautine
juosta. Aldonos ir Juozo sūnus
Almis ir Linas buvo šio gra-
žaus tėvų pagerbimo liudyto-
jai. PLB vicepirmininkė Milda
Lenkauskienė, buvusi TG
„Moters pasaulio“ redaktorė ir
pranešėja, plačiau žvelgė į
Juozo Stempuzio transliacijų
įdomius, kūrybinius ir sėk-
mingus dešimtmečius.

Aldona Stempuzienė dėkojo
komitetui, jos talkininkei Da-
liai Staniškienėi, kuri, esant
reikalui, pavaduoja Aldoną,
suredaguojant ir pranešinė-
jant programas, Onai Šilėnie-
nei „Lietuvių kalbos“ redaktori-
rei, inž. George A. Priddy už
techniškąją pagalbą transliaci-
cijose bei angliškųjų tekstų
perdavimą. Nuširdin padėka
pareikšta Dievo Motinos pa-
rijos klebonui kun. Gediminui
Kijauskui, SJ, už visokeriopą
pagalbą ir talką, už puikaus
leidinio dovaną šios sukakties
proga ir Nijolei Kersnauskai-
tei jau 18 metų vedančiai

„Gyvenimo“ varpų“ religinę
programą.

„Tėvynės garsai“ ryžtingai ir
viltinai žvelgia į 2000-sius su
sumaniai tvarkomu finansiniu
užnagariu, su talkininkais.
Nors šios transliacijos per
porsimtį metų buvo priverstos
keisti net septynias stotis, bet
talentingų bendradarbių ir re-
daktorių dėka, kaip rašytojo
Vacio Kavaliūno, Mildos Len-
kauskienės, dr. Henriko Bra-
zaičio, dr. Danieliaus Degesio,
Algio Rukšėno, dr. Jolitos Ka-
valiūnaitės, Zigmo Peckaus,
Juozo Žilionio, Petro Mazelio,
Raimundo Kuduko ir eilės ki-
tų, dar ir šiandien Clevelando
lietuviškajam telkiniui gali
duoti kiekvieną sekmadienį
net trijų valandų lietuviško
žodžio, dainos, muzikos ir tė-
vynės prisiminimų dovaną.

Minint šią sukaktį, gausus
klausytojų dėkingų programų
vadovams. Aldonos darbai
muzikoje vis tiek yra daug di-
desni ir ryškesni negu radijui,
nors šia programa gan tyliai pro
šios jos talentus praeinama.
Juozas ir Aldona nuo pat 1949
metų lydejo transliacijų rū-
pesčiai, kurių buvo žymiai
daugiau, negu džiaugsmo va-
landų. Juozui sunkiai susirgus,
Aldona padėjo paruošti
programas. Ir taip iš pagalbi-
nio darbo Aldona atsisdūrė re-
daktorės, vadovės ir pranešė-
jos darbų centre bei atsakomy-
bėje. Ir štai 1994 metais ji jau
laimi Ohio Lietuvių gydytojų
draugijos ir šiais metais LB
Kultūros tarybos premiją. Ar
reikia dar šaunesnio įrodymo,
kad Aldona „Tėvynės garsus“
veda, kaip talentinga profesio-
nalė įvertinta ir mūsų išė-
vijios kultūros darbuotojų?

Vacys Rociūnas

beyeik nesirūpino. Kadangi
tai neįėjo į jų numatytą už-
duotį. Stovyklų direktoriai ne
vieną sykį pasakė, kad stovyk-
los be šoferių, virėjų, maisto
dalintojų ir raštininkų negali
apsėti, tačiau be mokytojų ir
dirigentų apseis! Ypač UNR-
RA vienintelį tikslą teturejo
— tai galimai greičiau žmones
ir kilmės kraštus sugrąžinti.
Tad reikėjo labai didelio už-
sispyrimo ne tik rašyti, bet ir
bandyti vadovėlius ar knygas
spausdinti.

J. Masilionis buvo vienas tų
užsispyrėlių. Tokiu būdu
1946-1947 Scheinfeldte rotato-
riums buvo išspausdintos trys
dalyės *Lietuvių literatūros va-
dovėlio* keliomis laidomis.
1959 ir 1960 išspausdino *Lietu-
vių literatūros vadovėlio III*
ir IV dalis (aukštesniosios li-
tuaništinės mokyklos 7 ir 8
klasėms; I ir II dalis — 5 ir 6
klasėms parašė D. Velička).
III dalies naują laidą išleido
1970, o IV dalį *Lietuvių lite-
ratūros 7* vardu išleido 1977.
Pakeitus literatūros progra-
mą, *Lietuvių literatūros 5* va-
dovėlį parašė su V. Augulyte
1978 m., o *Lietuvių literatūros*
8 vadovėlį su V. Augulyte ir
Rimu Černium 1977 m. Lietu-
vių kalbai mokyti 1965
išspausdinti jo parašyti *Lietu-
vių kalbos pratimai (7 ir 8 kl.)*;
sulaukė kelių laidų. 1985 m.
buvo išleista jo parašyta *Lietu-
vių kalbos sintaksė*. Ši sintak-
sė, ypač rašantiesiems yra
nepaprastai naudinga. Jis la-
bai daug prisidėjo prie Rich-
ard Scary *Meno žodyno* lietu-
viškosios dalies parengimo.
Žodyno išėjo kelios laidos. Dar
daugiau darbo buvo įdėta iš
latvių kalbos išvertiant ir su-
lietuvinant Ligos Streipos va-
dovėlį *Easy Way to Latvian* ir
Easy Way to Lithuanian 1990.

1963-1990 glogo 28 ČALM
metraščių. Su redakcine komi-
sija (A. Rukuiža, A. Vado-
palas, P. Žilys) 1963 m. sure-

Bostono lituanistinės mokyklos šeima

Žodynas apibrėžia žodį
„mokyklą“ kaip „mokymo
istaigą“ o „mokymas“ —
„mokslu žinių, mokėjimo per-
veikimas“. Taigi mokykla ap-
imtu mokinius, mokytojus,
pastatus, klases ir vadovėlius.
Kai mes prijungiam žodį „li-
tuaništinė“ tas pabrėžia moky-
klą, kuris vyksta lietuvių
kalba ir apima visa, kas yra
lietuviška. Tai: gramatika, is-
torija, literatūra, dainos ir
šokiai. Jeigu mes pristaty-
tumėme Bostono lituanistinę
mokyklą kaip mokyklą, kuri
perteikia lietuviškas žinias, ji
nesiskirtų nuo visų kitų litua-
nistinių mokyklų čia Ameri-
koje, būtų viena iš daugelio,
kurių pagrindinis uždavinys
yra auklėti lietuvišką jau-
nimą.

Tačiau Bostono lituanistinė
mokykla yra išskirtina todėl,
kad rūpinasi ne tik, kas yra
išspausdinta vadovėliuose, pra-
timų sąsiuvinuose ar žemėla-
piuose, bet kreipia nepaprastai
daug dėmesio į papildomą
programą, kuri pritraukia vi-
sus mokinius į bendrus kultū-
rinius bei akademinis užmo-
jus. Mūsų ilgametės direk-
torės, Dainos Navickienės
dėka, Bostono lituanistinė mo-
kykla gali didžiulius, kad visi
mokiniai pažįsta vienas kitą,
ne tik todėl, kad jie lanko tą
patią mokyklą, bet kad jie
dažnai bendradarbiauja įvai-
riose, mokyklos suruoštose,
programose.

Daiva Navickienė yra talen-
tinga ir sumani direktorė. Ji
išklauso kiekvieno pasiūlymų
bei minčių. Tokiu būdu gimsta
naujos idėjos ir nauja progra-
ma. Per jos šešiolikos metų
kadenciją mokykla pasidarė
įdomesnė, įvairesnė ir pa-
trauklesnė. Šalia nustatytos
lituanistinės programos, Bos-
tono lituanistinė mokykla kas-
met suorganizuoja stiprią pa-
pildomą programą, kuri da-
niausiai vyksta mokyklos pa-
talpose. Bent septyni nauji
programos įvykiai buvo įvesti
direktores ir tėvų iniciatyva, o
visa mokyklos šeima talkinin-
kauja. Šitie įvykiai stiprina
lietuviškas tradicijas, ugdo
meilę lietuviškam žodžiui ir

dega *Panevėžio monogra-
fija*, kurioje yra 9 jo paties
straipsniai. Atskiromis knygo-
mis yra išėjusios dvi J. Ma-
silionio parašytos istorijos:
ČALM 25 m. istorija *Lietu-
vių švėtyrų*, 1975, ir *Pa-
nevėžiečių klubas* 25 m. veik-
los apžvalga, 1981. *Pasaulio
lietuvių* yra išspausdinta
„Amerikos lietuvių mokytojų
sąjungos 35 m. veiklos ap-
žvalga (1985, nr. 4) ir „25 me-
tai Mokytojų, tėvų ir jaunimo
studijų sąvairtėms“ (1991, nr.
11).

Bodamas nuo 1986 m. Lie-
tuvių istorijos dr-jos pirminin-
ku, daug prisidėjo prie savo
buvusio mokinio Tado Na-
vicko *Alytaus* monografijos
apipavidalinimo ir išleidimo.
Taip pat didelėmis jo pastan-
gomis buvo surasti spaudos
draudimo laikais ejuosio *Varpo*
komplektai ir 1989 m. pen-
kiuose tomuose perspausdinti
(paruošė J. Masilionis, J. A.
Račkauskas, L. Kairys).

Nuo 1979 m. yra Pedagogi-
nio lituanistikos instituto lek-
torius. *Lietuvių Enciklopedija*,
XXXVI, 374-375, Bostonas,
1969. Reikia pasidžiaugti,
kad Pedagogų premija yra
paskirta tikrai nusipelnii-
siam kandidatui. Tenka tik
palinkėti jam dar daug sveikų
ir kūrybingų metų!

J. Žygas

palieka gilų įspūdį kiekvieno
mokinio sampratoje. Taip pat
jie įkvepia lietuviškos dvasios
ir pasididžiavimą, kad lietu-
vių tauta bei jos vaikai yra
įdomūs, skirtingi, kūrybingi.

Kiekvienais mokslo metais
šie įvykiai pajvairina Bostono
lituanistinės mokyklos stan-
dartinę mokymo programą.
Ankstyva rudeni yra lietu-
viškos knygos skaitymo mara-
tonas, prieš šventės suruo-
šiamą Kalėdų eglutę, prieš
Gavėnių yra „blynų balius“,
tada vyksta margučių ri-
tinėjimas, gegužės pirmą šeš-
tadienį būna motinų pagerbi-
mas, o paskutinį mokslo
šeštadienį vyksta visiems mo-
kiniams karnavalas. Taip pat
praityje buvo ruošiami teatro
festivaliai, bet per paskutinį
dvejus metus filmuotos vaiz-
dajuostės, kuriose vaidino visi
mokyklos mokiniai.

Lietuviškos knygos skaity-
mo maratonas vyksta tris sa-
vaites. Direktorė kviečia visus
mokinius prisidėti. Tikslas nėra
laimėti pirmas vietas, bet
skatinti meilę lietuviškam
žodžiui, nes kiekviena skaity-
ta valanda yra brangi. Tė-
veliai raginami skaityti savo
vaikams, broliukai ir sesutės
savo broliukams ir sesutėms,
seneliai savo anūksams. Skaity-
tytojai pažymi, kiek minučių
buvo skaitoma ir maratono
užbaigime visi mokiniai pagiri-
ami už jų pastangas. Šiomet
kiekvienas skaitytojas gavo po
pietūstką, ant kurio išspausdi-
noti žodžiai „mes skaitome“.
Taip pat kiekvienos klasės
trys daugiausia perskaitę mo-
kiniai gauna pažymėjimus ir
klasė, kuri surenka didžiausią
minučių vidurkį, laimi mara-
tono pirmą vietą. Po maratono
užbaigimo iškilnių visi moki-
niai pavaišinami, o klasė, su-
rinkusi daugiausia skaitymo
minučių, atsistoja pirma į eilę.

Pasiruošimas Kalėdų eglutei
prasideda jau lapkričio mė-
nesį. Direktorė parašo arba
panaudoja trumpą, bet nu-
taikingą ir jaukų vaidinimą
kuris sujungia visos mokyklos
mokinius. Tėveliai paruošia
kostiumus ir dekoracijas, mo-
kytojos išmoko mokinius, ku-
rie repetuoja su mokyklos di-
rektore pamokų metu. Vaidi-
nimai visuomet yra įspūdingi
ir sumaniai pristatyti, kartais
jie net sukelia rimtesnių dis-
kusijų apie iškeltas kalėdines
mintis. Kiekvieno mokinio
didžiausias džiaugsmas yra,
kai po vaidinimo atvyksta
visų laukiamas Kalėdų senelis
su savo didžiuliais maišais,
išdalina dideliems ir mažiems
dovaneles.

Bostono lituanistinės mo-
kyklos „blynų balius“ yra lie-
tuviškas populiaraus Mardi
Gras atitiktumas. Tą dieną
mokiniai su mokytojų pagalba
pasidaro kaukes ir prieš pietus
susirenka salėje Uzgavėnių
eisenai. Šis įvykis ypač
patraukia jaunesnių mokinių
dėmesį. Dažnai atvyksta sve-
čiai, kurie pristato Uzgavėnių
svarbą, tikslą ir papročius.
Mokiniai išgirsta dainas ir
stebi šokius. Tuo metu, kai
mokiniai yra užimti, tėvelių
komitetas prakaituoja mokyk-
los virtuveje, kepdami šimtus
blynų. Saldus blynų kvapas
prasiskverbia pro mokyklos
sienas ir greitai kiekvieno
mokinio alkis pradeda prašyti
skanių blynų. Niekas negrįžta
į klasę išalkęs.

Viena populiariausių pra-
mogų mokyklos mokiniams
yra margučių ritinėjimas, ku-
ris įvyksta Velykų švenčių
metu.

(Nukelta į 3 pl.)

Leidiniai

Goethė lietuvių kalba

Alfonas Tyruolis

Goethės poezijos vertimai į lietuvių kalbą pasirodė palyginti gana vėlai — XIX ir XX amžiaus sąvartoj. Neleido to darbo imtis nelemtos anų laikų sąlygos, ypač spaudos draudimas. Carinė Rusija yra didžiai atsakinga už kultūrinio lietuvių tautos vystymosi stabdymą.

Pirmieji Goethės poezijos vertimai į lietuvių kalbą buvo gan sporadiški, atsitiktiniai, niekas gal ir nedrįso to darbo imtis nuosekliai ar atsidedęs. Apie Goethės prozos vertimus tada irgi turbūt mažai tebuvo nei svajota. Bet būdinga, kad pirmiausia bandyta versti trumpesnius Goethės poezijos kūrinius. Toks populiarus, bet itin sunkiai vertiamas eilėraščių „Keleivio naktinė daina“ („Skęsta kalnai aukštieji“) buvo bandytas versti ne vieno, ano meto lietuvių poeto, žinoma, su gan nenokais vertimo rezultatais. Gal geram vertimui geriausiai buvo pasirošęs Maironis, jau bendradarbiavęs *Aušroje* ir poetiškai išvertęs tokias eiles kaip A. Mickevičiaus „Vilija“, bet į poezijos vertimo darbą Maironis nebuvo per daug linkęs (kai nepriklausomybės metais, jam buvo pasiūlyta versti Dantės *Dieviškąją komediją*, jis atsakė pasiteisindamas, kad eilėraščių parašyti lengviau negu versti).

Lietuviams spaudą atgavus 1904 m., pasirodė daugiau Goethės poezijos vertimų į lietuvių kalbą. Ypač susidomėta Goethės baladėmis, kurių viena kitą A. Jakšto redaguojamoj *Draugijoj* išvertęs paskelbė tada dar jaunas poetas M. Vaiškūnas, bet jis, berods, tuo daugiausia ir tesiriboj. Lietuvių tautai tolydžio besirūpinant savo nepriklausomybės reikalais, nebuvo kada kiek arčiau priartėti prie pasaulinės literatūros kūrybinio šaltinio.

Pastoviau įsisiūbavus nepriklausomybės bangai, pra-

GOETHE: Gyvenimas ir rinktinė poezija. Sudarė ir vertė Alfonsas Tyruolis. Antrasis pataisytas ir papildytas leidimas. Redagavo Robertas Keturakis; dailininkas Gediminas Pempė. Išleido „Varpo“, leidykla Kaune, 1999 m. Tiražas 1,000 egz., kietais viršeliais, gausiai iliustruota; 204 psl. Gaunama leidyklos adresu: Ukmergės gt. 28-36, 3043 Kaunas (užsakymo # 1030), ir taip pat „Draugo“ knygynė Čikagoje.

dėta nuosekliau rūpintis Goethės kūrybos vertimais. Dar prieš šimtmetinę Goethės gimimo sukaktį emė daugiau rodytis jo poezijos vertimų į lietuvių kalbą. Pati sukaktis 1932 m. paskatino knygų leidimo bendrovę „Sakalą“ Kaune išleisti nedidelę antologinio pobūdžio knygą *Goethe, gyvenimas ir rinktinė poezija*, kur šalia Goethės biografijos įdėta keiliolika jo eilėraščių bei baladžių vertimų ir kelios ištraukos iš pirmosios *Fausto* dalies. Knyga pirmiausia buvo skiriama mokyklai, dėl to pridėtas pirmosios ir antrosios *Fausto* dalies turinys ir eilėraščių paaiškinimai. Be kitų, pažėrdami pluoštą kritiškų pastabų kaip pirmam tos rūšies darbiui, knygą recenzavo St. Vykintas *Lietuvos Aids*. A. Jakštas Rytė, J. Senkus *Židinys*. Sovietmečiu probėgom tos knygos vertimus kritiškai yra peržvelgę literatūros tyrinėtojas ir kritikas V. Kubilius savo knygoj *Lietuvių literatūra ir pasaulinės literatūros procesas* (1983 m.).

Iš Goethės prozos ir dramos kūrinių vertimų į lietuvių kalbą šimtmetinės gimimo sukakties proga minėtinas savo metu plačiai pasaulyje pagarsėjusio romano *Jaunojo Verterio kancios* vertimas. Šį darbą atliko P. Gaucys, jau tada žinomas vertėjas (sovietmečiu romaną antrąkart išvertė E. Vengrienė 1963 m.). Impresionistiškai sentimentalus veikalas lietuvių jaunimą anuo metu mažiau tesujudino, negu jaunimą prieš daugiau kaip šimtą metų. Gal ir kova už laisvę buvo mažiau pergyvenama iš Goethės tragedijos *Egmontas*, kurį minėtai sukaktis į lietuvių kalbą išvertė J. Adamas ir K. Pieterekas. Po tos sukakties, Antrojo pasaulinio karo išvakarėse 1939 m., buvo išleistas Goethės hegzametrus parašyto kūrinio *Hermanas ir Dorotėja* lietuviškas J. Žekevičiaus vertimas. Donelaičio hegzametro pavyzdžiu verstas šis veikalas buvo ir lietuvių skaitytojo mėliu paskaitomas, nors kiek „patemptas“ lietuvinimas vertimui gal ir neišėjo į naudą, bet apskritai tai vienas geresniųjų ano meto Goethės vertimų į lietuvių kalbą.

XIX amžiu baigiantis ir tolydžio kylant lietuvių tautiniam ir dvasiniam sąmonėjimui, vienas kitas mūsų rašytojas bus susidomėjęs ir pačiu svarbiausiu Goethės kūriniu *Faustu*, kuriame keliama dvasinių konfliktų problema, ir ne tik tuo kūriniu, bet ir jo vertimu į lietuvių kalbą.

Bene pirmą kartą ištrauką iš Goethės *Fausto*, išverstą į lietuvių kalbą, Amerikoje leidiame *Lietuviškajame balase* (1888, Nr. 28) paskelbė tada Peterburge miškininkystės studijavęs P. Matulionis (1860-1932 m.), pasirašęs V. Bevardžio slapyvardžiu. Tai *Faustas miške*, kur pavaizduota *Fausto* nuotaika, jam pasitraukus į gamtą po sunkesnių pergyvenimų. Nėra tai koks nors poetinis vertimas, bet jame jaučiama palyginti visai pakenciamai perteikta originalo dvasia.

Apie Goethės *Fausto* vertimą į lietuvių kalbą, ypač žinant, kiek jau kaimyninių tautų turi to veikalą vertimų, imta rimčiau galvoti tik Lietu-

„Minjona“. Iš knygos *Goethe, gyvenimas ir rinktinė poezija*.

Johann Wolfgang Goethe

Minjonos dainos

ŽINAI TU ŠALĮ, KUR CITRINOS ŽYDI!

*Žinai tu šalį, kur citrinos žydi,
Kur lapuos aukso apelsinai švyti,
Kur glūdi mirtos, laurai saulėn kelias
Ir dvelkia žydrynė smagus vėjelis?
Sakyk, brangusis,
Gal tu tai žinai?
Norėčiau su tavim aš būt tenai!*

*Žinai tu namą, kur kolonos kelia
Jo stogą, kur šviesi svetainės salė,
Kur marmurinės statulos nušvitę,
Lyg klausytų jos: Kas nuskriaudė mažytę
Sakyk, globėjau,
Gal tu tai žinai?
Norėčiau su tavim aš būt tenai!*

*Žinai tu kalną su taku padangėj,
Kur mulas migloje iš lėto žengia?
Kur olose drakonai tūno,
Kur su srove uola nugriūna.
Sakyk, o tėve,
Gal tu tai žinai?
Tenlink mūs kelias! Eikime tenai!*

TIK KAS ILGIS SUPRANTA

*Tik kas ilgis supranta,
Kaip aš kenčiu!
Kaip vienatvėj gyventi,
Skandžiai jaučiu.
Zvilgsnis tolimon skrenda
Rast tvoj skrydžiu
Tą, kurs myli, supranta,
Kaip čia liūdziau.
Ir širdis man neranda
Rimties — kenčiu.
Tik kas ilgis supranta,
Ką aš jaučiu.*

Vertė Alfonsas Tyruolis

vos nepriklausomybės metais. Buvo sumanymų versti tą veikalą proza, kaip ir Dantės *Dieviškąją komediją*, bet iš to, žinoma, nieko gero negalėjo išeiti. Mokyklos reikalui, tiesa, kai kurie vertėjai yra davę proza išverstų *Fausto* fragmentų. Kalbininkas J. Talmantas tokias ištraukas vertė gana sklandžiai, bet be to įspūdiu, kurį jauti rimu ir ritmu disciplinuotą poeziją skaitydamas.

Minėtoji šimtmetinė Goethės sukaktis bus paskatinusi vilnietį literatą A. Valaitį (1890-1946 m.) imtis *Fausto* vertimo į lietuvių kalbą. Knygą išleido Švietimo ministerija 1934 m. Buvo išversta ir išnėta tik pirmoji *Fausto* dalis. Šis vertimas irgi pirmiausia buvo skirtas mokykloms. Del

antrosios to veikalą dalies vertimo buvo reikiama viltis, kad gal išversias kas kitas. Kilus karui ir prasidėjus okupacijoms, A. Valaitis atsidadė Sibire, kur ir mirė, nebeįvykęs aumatytų vertimo planų.

A. Valaitis jau anksčiau buvo vertęs Adomo Mickevičiaus, M. Lermontovo ir kitų poeziją. Tačiau Goethės *Faustą* nugalėti — kur kas sunkesnis uždavinys. *Faustas*, kaip viso amžiaus Goethės kūrybos veikalas, nėra vienalytis nei formos, nei turinio požiūriu, kai einama nuo antikos iki viduramžių ir net naujųjų laikų.

A. Valaičio *Fausto* vertimas yra veikiau paviršutinis, nors ir ne pažodinis (rimuotai verčiant tai ir neįmanoma), bet ir nesiekias poetinės gėlmės. Gal

to ir užteko mokiniui, kuriam klasikinės veikalas neprieinama del svetimybės kalbos, bet originalo poetinio žodžio svorį menkai tepajuntame. Savo darbui palengvinti vertėjas gana dažnai naudojosi netobulais rimais.

Nors šio vertimo teigiama savybe laikytume jo paprastumą, išreikštą dažniausiai kasdieniškesniais žodžiais, bet del to kaip tik nukentė poietinis originalo svoris. Ir nors vertimo kalba yra palyginti pakenciamai gera, bet kai kurių žodžių tarminis trumpinimas neprideda prie poetinės kalbos pagerinimo, priešingai — ją daro tik kasdieniškesnę. Knygos redaktorius L. Gira deliojo kirčius, bet ritmiką paliko neištaisyta.

Teigiama reikiama vertinti prie šio vertimo pridėtus tekstus paaiškinimus bei komentarus: be jų būtų sunku susigaudyti tamsesnėse bei uždaresnėse originalo vietose.

Kad ir koks būtų šis *Fausto* vertimas, jis savo metu atliko tam tikrą pionierišką misiją — nors ir be didesnės poetinės vertės, bent kiek supažindino lietuviškąjį mokslo jaunimą su klasikinės literatūros kūriniu.

Gana entuziastingai buvo sutikta A. Churgino į lietuvių kalbą išversta ir „Vagos“ leidyklos Vilniuje 1960 m. išleista Goethės *Fausto* pirmoji dalis. Vertėjas, išleidęs per 10 savo poezijos rinkinių, vertimo darbui buvo ne tik pasirošęs — po studijų Kauno, Paryžiaus ir Grenoblio universitetuose — bet jau turėjo ir gerą vertimo praktiką. Buvo išmokęs keletą kalbų taip, kad galėjo versti iš originalo. Pradedant pirmiausia pokario metais, jis išvertė apie 30 pasaulinės literatūros veikalų.

Versti Goethės *Faustą* A. Churginas ėmėsi po to, kai jau buvo išvertęs kelias Šekspyro dramas bei tragedijas, pradedant *Hamletu* ir baigiant *Richardu III*. Antrosios *Fausto* dalies vertimas kartu su pirmąja dalimi irgi „Vagos“ leidyklos buvo išleistas 1976 m.

A. Churgino verstas Goethės *Faustas* — poezijos vertėjo profesionalo darbas. Vertimas skaitomas lengvai, sakiniai sklandūs, taisyklingi, kirčiavimas be priekaištų. Vertime apstu elegancijos ir šmaikštumo. Ypatinai tobuli rimai, nors pedų skaičius ne kartą keičiamas ir ne kartą tenka prailginti originalo eilutę del kalbinių skirtumų. Rimų tobulumas betgi kelia įtarimą, ar tuo būdu nepažeidžiamas originalo tikslumas. Vertėjas tai buvo numatęs ir savo autobiografijoj sakė, kad „pasirinktąjį poetinį kūrinių galima tik atkurti savo kalba“. A. Churginas bus pasekęs rusų poetą ir vertėją S. Maršaką, kuris laisvai atkurdamas („atpasakodamas“) išvertė Šekspyro sonečius. Vertime svarbus atkūrimas, bet tik ne prikūrimas savais žodžiais. Kad galimas tobulas atkūrimas, rodo amerikiečių poeto R. Taylor į anglų kalbą išverstas Goethės *Faustas*. Šis vertimas kai kurių kritikų laikomas kone lygus su originalu. To vertimo paslaptis glūdi ne tik vertėjo talente, bet ir kalbų giminin-gume, apie kurį savo autobiografijoj buvo užsiminęs ir A. Churginas: anglų kalbos vienskiemeniai žodžiai žymiai trumpesni už lietuviškus.

Be to, Goethės *Faustą* versti del formų įvairovės sunkiau, negu A. Mickevičiaus *Poną Tadą* ar Dantės *Dieviškąją komediją*, kur pentametrai ir tercinos plaukia ramia, vienodai ir neįmanoma), bet ir nesiekias poetinės gėlmės. Gal

yra daug kur pasinaudojęs prikūrimu, kai į pagundą ne kartą veda rimas.

Šiame vertime taipgi pasigendama paaiškinimų. Nors ir kaip zaviai ir šauniai skamba lietuviškai išverstos *Fausto* ksenijos, bet be paaiškinimo nesuprasi, apie ką ten kalbama. Taipgi nesuprasi, kodel „Prologe danguje“ saulė „aidi“ arba „dunda“. Kai kuriuos sunkiau išverčiamus žodžius ar terminus vertėjas aprašė arba visai praleido. Gal tik ne daugiului skaitytojų bus aišku, kodel vertėjas simbolines Negandos mirtį pavadino „tylia sese“. Kaip žinia, šv. Pranciškų „Saulės giesmėje“ mirtį sveikino kaip „sesė“ („suora nostra morte corporale“).

Goethės *Fauste* yra nemaža religinio elemento. Nors vertėjas šį veikalą versdamas buvo gerai literatūriškai ir kalbiškai apsiginklavęs, ne pro šalį būtų buvę susipažinti ir su religinį elementą nagrinėjantais K. Burdacho, E. Franzo, F. Melzerio raštais.

Nepaisant čia paminėtų vertimo trūkumų, A. Churgino į

lietuvių kalbą išverstas Goethės *Faustas* yra tikrai didelis darbas. Sunku tikėtis, kad vertėjai atsirastų Goethės *Fausto* vertėjas į lietuvių kalbą, sugebąs šį veikalą išvesti ne tik Taylor pavyzdžiu, bet ir A. Churgino pasišventimu.

1986 m. Vilniuj buvo išleista A. Gailiaus sudaryta Goethės rinktinės poezijos antologija. Joje randame 91 lietuvių kalbą išverstą Goethės eilėraščių, taipgi *Romos elegijas* ir *Vakarų Rytų divano* 6 (iš 12) knygas. Tą darbą atliko 7 vertėjai. Goethės poezija čia išversta daugiausia pagal aprašomąjį ar atpasakojamąjį metodą. Del to vietom gerokai nukrypstama nuo originalo, tampancio kone vertėjo kūryba, ypač verčiant rimuotą tekstą. Tokio vertimo vertė priklauso ir nuo vertėjo poetiškai priklauso ir nuo vertėjo poetinio sugebėjimo. Jo būta nevienodo lygio šiuose vertimuose. Bet apskritai Goethės „Poezija“ yra gana vertinga įnašas į klasikinės pasaulio literatūros vertimų lobyną lietuvių kalba.

Lituanistinė mokykla Bostone

Atkelta iš 2 psl.

Mokiniai tą dieną atsineša pintineles su išmargintais kiaušiniiais. Pamokymu tėvų komitetas paruošia ratus ir lovelius. Tuojau po pamokų mokiniai suskirstomi į keturias amžiaus grupes. Jie aplink susėda ratu ir iš eilės bando savo laimę. Jaunesni mokiniai pasitiki laime, o vyresni apsarsto matematiškai prieš nutariant, kuri margutis nutaikyti. Tie, kurie daugiausia margučių surenka, laimi. Net dvylika laimingų mokinių parsineša namo po spalvingų velykinį krepšį, pilną visokių gėrybių.

Motina yra ypač svarbi lietuvių tautai. Lietuviai turi glaudų ryšį su Dievo Motina ir motina žeme. Taip pat yra motina raudotoja, motina visų mylėtoja ir visų mylima. Noredama pagerbti visas mamytės, direktorė Daiva Navickienė suruošia jom popietę, kuri arčiau sutampa su Motinos dienos švente Lietuvoje, negu čia Amerikoje. Tą dieną mokyklos mokytojos sunėša maisto ir visą valandą prieš pietus svečiai kviečiami aplankyti klases. Po to prie pa-puoštų stalų saleje susėda mamytės ir močiuotės, tetos ir draugės. Kiekvienais metais mokiniai suruošia iš spalvoto popieriaus kūrybingas gėlytes arba suvarsto karolėlių sagutes ir įteikia savo mamytėms ar močiuotėms. Nėra reta matyti mamytę ar močiuotę, kurią puoštų net keturios sagutės arba gėlyčių puokštės. Vieni mokiniai padeklamuoja eilėraščius, kiti padainuoja dainas, dar kiti skambina pianinu ar groja instrumentu. Ši popietė sudaro ypač smagią progą visiems pabendrauti prie vieno stalo.

Prieš baigiant, reikėtų dar paminėti, kokią svarbą turi mūsų mokyklos pietų pertraukos. Visi taip įvertina šį laisvą pusvalandį, kad po pietų vaikai raginami palakstyti šviežiam ore. Tam tikslui yra tėvas dėdotojas, kuris saugo aikštę. Pertraukos svarbios, nes jų metu visi mokiniai sportuoja kartu. Vyresni berniukai priima jaunesnius į futbolą ar krepšinio žaidimus, o vyresnės mergaitės užima mažesnes mergytes prie įvairių sviedinių ar virvių žaidimų. Tokiu būdu mokykla tampa viena didele šeima. Šitos draugystės lydi mokinius daugel metų ir jungia juos kartu kitoje lietuviškoje veikloje.

Bostono lituanistinė mokykla stipriai gyvuoja ir šiemet švencia savo 50-tąjį jubiliejų. Mokykla sparciai auga. Šiemet yra daugiau maziukų lopšelyje ir darželyje negu bet kada mokyklos istorijoje. Vi-soje mokykloje, nuo lopšelio ligi 10-to skyriaus, yra užsiregistravę 86 mokiniai. Nors mes liūdimė, kad mūsų direktorė ateinančiais mokslo metais perleis vadovavimo vadeles kitam asmeniui, džiaugiamės, kad ji palieka mokyklą stipriai, gyvą, turtingą įnašą lietuviško jaunimo gyvenime. Mes džiaugiamės savo mokykla ir esame dėkingi, kai lietuviška visuomenė ją pozityviai ir atitinkamai įvertina.

Marija Eivatė-Hauser

Joana Valaitienė. „Pirmoji šalna“. Mišri technika. 1998.

Dail. Joanos Valaitienės akvarelės paroda

Dail. Joanos Valaitienės paroda buvo atidaryta spalio 30 d. Lietuvių dailės muziejuje, Lemonte. Tai pirmoji šios dailininkės personalinė paroda, kurioje eksponuota 58 akvarelės. Šiai parodai dailininkė ruošėsi ilgai ir kruopščiai. Iš prigimties ji visada turėjo polinkį į meną, bet pastaraisiais metais jam pasižventė išskirtinai — mokėsi tapybos pas meno kritiką Richelieau, dvejus metus studijavo akvarelės parodose amerikiečių bibliotekose ir Čiurlionio galerijoje, Čikagoje. Ši paroda, jos pačios žodžiais tariant, yra eksperimentinė. Po ilgo bandymų tarpsnio dailininkė subrandino seriją akvarelės darbų, kurie, tarsi diplominis darbas, suteikia jai brandos diplomą ir atidaro vartus į platesnį meno pa-

saulį. Šioje parodoje dail. Valaitienė pasitelkė savo pamėgtą akvarelę ir eksperimentuodama jungia ją su akvarelės priemonėmis, kurios leidžia jai pasinerti į naujų kelių ieškojimo galimybes. Grynoji akvarelė pati viena šios kūrėjos poreikių nepatenkino. Ir tai paaiškėja, vos įžengus į parodos salę. I akvarelę mes įpratę žiūrėti, kaip į švelnių, skaidrių, beveik permatomų spalvų darbą. Valaitienės paveikslai visai kitoki. Iš pirmo žvilgsnio nepasakysi, kad tai akvarelės. Atspalviai sodrus, tiršti, labiau panašūs į akriliu ar aliejines tapybos koloritą. Dailininkės noras eksperimentuoti paskatino ją pasivaikščioti po mišrios technikos labirintus, kuriuose vandeniniai dažai tapo sulieti su rašalais, sausais popierius pamirkytas skysčiuose, pasi-

duota koliažinės technikos pagundoms. Iš karto atsivėrė gana neįprastas grynajai akvarelėi kelias, nuvedęs dailininkę į dar iki galo neišbandytus dailės plotus. Joanos darbai padvelkia drąsiai ir nuoširdžiu originalumu, kurio plėtotėi atviri visi horizontai.

Autentiškas nuoširdumas pasireiškia ir tematikoje, kuri beveik ištaisai vaizduoja gamtą bei jos fragmentuotus motyvus. Dailininkė nedviprasmiškai pasisako už gamtos saugą. Jai skaudu stebėti gamtos niokiojimą, darymą, neapdairų nuostabiosios floros ir faunos traktavimą. Todėl Joanos augalų, šakelių, žiedų bei tankumynų vaizdiniai persunkti gyvybės troškulių, panašiai kaip ir jos paveikslų popieriaus masė, nebeįstengia pasiepti išiliedinusių pirmųjų skiedinių bei sodrių rašalų pėdsakų.

Belieka pasveikinti mūsų naująją dailininkę su šios parodos sekme ir palinkėti jai geros kloties ateityje.

Algimantas Kezys

Joana Valaitienė. „Sapnas“. Mišri technika. 1997.

Hamiltono „Aukuras“ Detroitė

Spalio 23 dienos popietę rinkosi žmonės į Detroito priemiestyje esantį Dievo Apvaizdos parapijos kultūrinį centrą pietums. Maloniai nuteikė jaukiu restoranu virtusi sventainė, kur pirmieji svečiai jau vaišinosi kugeliu, vynu ir pyragaičiais. Artėjant šeštai valandai, t.y. programos rimtajai daliai salėje, pradėjo rinktis daugiau publikos.

Kairėje salės pusėje įdomi, meniškai sutvarkyta aktorės režisierės Zuzanos Arlauskaitės Mikšienės 20 metų sceninio darbo parodėlė. Tai nuotraukos iš jos statytų veikalų, laikraščių iškarpos, žurnalai, teatro festivalio leidiniai, knygos, pažymėjimai ir t.t. Šis vakaras skirtas jos darbų kraitį pravėdinti, ją prisiminti. Hamiltono „Aukuro“ pasirinktas rašytojo Vytauto Alanto veikalas „Šiapus už dangos“ buvo pats tinkamiausias Zuzanos Arlauskaitės Mikšienės prisiminimo vakarui. Vytautas Alantas tą veikalą parašė jos prašomas ir buvo vaidintas Detroito Dramos mėgėjų samborio 1957 m.

Prieš spektaklį šias eilutes rašančiai teko maloni pareiga pakalbėti apie aktorę-režisierę Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę ir jos didelį kultūrinį įnašą Detroito besikuriančių pokario lietuvių gyvenime. Po to „Aukuras“ uždegė scenos meno ugnelę. Publikos „sušildyti“ nereikėjo. Atrodo, buvome išsilgę lietuviško teatro, tad kiekvienas šmaikštus žodis juoku nuaidėjo ir salėje. Veikalas galėtų tikti „muilo ope-

rai“. Pagrindinio veikėjo-rašytojo užduotis — parašyti komediją. Rašytojas, režisierės prikaltas, ima intrigomis „sokdinti“ savo draugus būsimam veikalui. Netikėtai ir jis pats su žmona įtraukiami „partnerių pasimainymo“ sukurį. Įsimaišius uošvei, susidaro situacijos su nelauktais pasekmėmis.

Rašytojo Mato Žvynakio vaidmenį atliko Algirdas Kynas. Jis beveik ištaisai buvo scenoje ir gerai išgyveno į savo charakterį, net ir neveikimo momentais. Ypač gerai atrodė paskutiniame veiksmo, kada jau žinojo, kad situacija vien tik jo rankose: veikalas rašomas ir matyti laiminga pabaiga. Vida-Maria Kalvaitienė, įnoringos, užsigaunančios, pavyduolės, rašytojo žmonos rolę atliko pasigėrėtinai. Dailininką Joną Kaulakį vaidino Vytautas Stuiškys. Iš veikalo ne visai aišku, ar jis buvo tik mergišius, ar tikrai ieškojo įkvėpimo naujiems kūriniais. Kartkartėmis jis buvo besipukiojantis menininkas, kartais — bails, o veikalo atomazgoje — besiblašantis tarp dviejų moterų meilės. Savo vaidmeniu sudarė daug juokingų scenų. Dailininko žmona Alė — Danutė Kudabaitė sugebėjo subtiliai, kartais ir be žodžių daug pasakyti. Aiškiai matė-

me, kada jos žvilgsniai glostė ir kada dūrė peiliu. Koketuo-dama ir viliodama, mokoje taip žavingai juoktis, kad nejučia nuo pirmajaus veiksmo plano akys krypo į ją, esančią antrajame. Profesorių Jurgį Švilpą vaidino Vytautas Teseckas. Iš pradžių atrode, kad tai rolei jis lyg ir netiko, bet iš tikrųjų, pagal veikala, toks ir turėjo būti. Jis užkietėjęs viengungis, „gerai“ pažįstas moteris, norintis flirtuoti, bet nenorintis įsipareigoti. Savo draugo rašytojo įviliotas į pinkles, į visokius nesusipratimus, pagaliau nejuokiomis buvo įveltas į vedybų tinklą. Režisierė Grina buvo Alina Žilvytienė. Originaliame veikalke ši role skirta vyrui, bet nei vaidmuo, nei veikalas ne kiek nenukentėjo dėl pakeitimo. Pirmuose veiksmuose ji buvo tik rašytojo kurstytoja, ragintoja rašyti veikalą. Kada jau buvo aiški veikalo atomazga, pajutome lyg kokį trūkumą, bet jos monologas, meistriskai atliktas, suvedė viską į reikšmingą pabaiga.

Vidos motiną, rašytojo uošvę Oną Rogienę, vaidino Elena Dauguvietytė-Kudabienė. Šią veteranę aktorę esame matę daug kartų: scenoje, televizijos reklamose, filmuose. Vien savo pasirodymu sugebanti užburti žiūrovą. Matėme, kad jau buvo sunku judėti scenoje, nes atvažiavo sirgdama, bet profesionalė aktorė neleido žiūrovams suabejoti, kad kaip tik taip ir turėjo būti. Jos menkiausias judesys ar veido išraiška buvo taip iškalbinga, kad galėjai nujauti, ką ji galvoja. Nepasisekus susizieduoti su senberniu Švilpa, jai pakako nusiimti senos mados kokišią skrybėlę, pamaldžiai užsigauti skara ir buvo aišku, kad ji pakeliui į vienuolyną.

Koks reikšmingas, ypač komedijoje, tikslus veiksmų sinchronizavimas. Elena Dauguvietytė-Kudabienė tą išnau-

doja be priekaištų. Tai tikra teatroholikė, kuri be scenos dulkių turbūt negalėtų gyventi.

Be abejo, nemaža darbo įdėta „Aukuro“ administratorės Reginos Chromanskytės ir režisierės padėjėjų — Danutės Kudabaitės ir Elenos Kairienės.

Pasibaigus vaidinimui buvo išreikštos padėkos ir įteiktos gėles Elenai Dauguvietytei-Kudabienėi, atvedusiai Hamiltono „Aukurą“ iki 50-ties metų jubiliejaus. Rengėjų, Detroito apylinkės Lietuvių Bendruomenės vardu, Birutė Sverienė padėjo režisierėi, „Aukurui“ ir aktoriams. Elena Kudabienė jautriu žodžiu prisiminė Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę, jos dukrą Nijolę Ward-Cerekienę ir prisipažino, kad važiavo, nepaisydama negalavimų, nes norėjo pagerbti savo brangią teatro draugę.

Trumpai pasivažiavę, aukuriečiai išsiruošė kelionei, nes namuose laukė kitos dienos įsipareigojimais.

Danutė Jankienė

* *Vilnius*. Rugsėjo 12 d. pirmą kartą Vilniaus Pilaits šv. Juozapo parapija taip iškilmingai šventė Marijos Gimimo atlydus. Tą dieną buvo minimas parapijos klebono Kęstutis Ralis 10-ties metų kunigystės jubiliejus. Ta proga M. Mažvydo vidurinės mokyklos koplyčioje lietuvių ir lenkų kalbomis šv. Mišias, į kurias prisirinko gausus būrys parapijiečių, aukėjo pats jubiliasis klebonas K. Ralis. Naujosios Akmenės vikaras Arvydas Matulis ir Garzdų vikaras Pranas Bartasūnas. Klebono R. Ralis kunigystės dešimtmečio proga buvo perskaitytas šventosios Tėvo palaiminimas. Šventę vainikavo J. Leitaitis „Ave, Marija“, lydimama baletos artistės V. Tarasovos išraiškingo šokio.

Veidas ovale laimino renginį

Virginia Kochanskyte.

Būtų nesmagu, nepaminėjus to, ką regejavau ir girdejavu Vinco Kudirkos 100-ųjų mirties metinių minėjime Los Angeles, Šv. Kazimiero parapijos salėje, spalio 24 d., sek-madienį. Dar nesmagiau, jei neįstarciau Dramos sambūriui, organizavusiam šį renginį, juolab jį režisavusiam Amandui Ragauskui tvirtu lietuviško priezdžiu: „Darbas meistrą giria“.

Svarbiausia — renginys nebuvo nuobodus ir neprailgo. O dar ypatinga atrakcija! — Vinco Kudirkos satyrą „Tiltas“, eiles ir publicistikos ištraukas su aktorisku įgūdžiu iš atminties skaitė Lietuvos scenos zvaigždė Virginija Kochanskyte. Neseniai esame girdejavę nuostabią solistę Virginiją Bruozytę, o štai dabar —

graziabalsę sakinių interpretatorę Virginiją Kochanskytę. Šis vardas mano likimui ir anksčiau yra suteikęs brangų turinį. Bet tai jau kita opera.

Vien apie V. Kochanskytės išvaizdą — spindinčią antikiu rūbo ir vešlių plaukų sidabru, judesius bei žvilgsnių darnia plastika — galima būtų pripyskinti aibe pakilių sakinių. Kazkoks velniūktis kursto tai daryti. Bet reikia valdytis. Juk čia gi rašau ne apie kokią modeliuotoją, bet apie dvasingą moterį, taip tampriai šiltai surišusių klausytojus su tuo nepaprastu XIX amžiaus pabaigos lietuvių dr. Vincu Kudirka — mūsų tautos atgimimo žadintoju.

V. Kochanskytės recitalyje Kudirkos asmuo atsiskleidė visomis kūrybos ir būdo spalvomis: idejų, tūzmo, sąmojo... Matant jo taurų veidą ovale, pakabintame scenoje virš didžiulės gelių puoštės, atrodė, kad jo dvasia irgi klausos si skaitovės žodžiu.

Suprantama, tokio pobūdžio minėjimui būtinas ir akademinis balsas. Jis buvo skirtas viešniai dr. Irenai Slavinskaitėi, pirmoje dalyje klausytojus supažindinusiai su Kudirkos gyvenimo būdingiausiais bruožais ir jo minčių bei veiklos reikšmei Lietuvai. Profesorė skaitė aiškiai gražia lietuvių kalba, zinia, vietomis pareikalaujanti didesnio atidumo, nes akademinė sintaksė visad taiko į svaresnį mąstymą.

Dr. Irena Slavinskaitė

Renginio formatais buvo simetriškai paprastas, tuo ir įtaigus, pagrįstas pačiais pagrindiniais Vinco Kudirkos puoselėtais meno žanrais: poezija ir muzika. Štai eilėraščių „Varpas“ posmus, pasikeisdami su oria ramybe, deklamavo vaikučiai Liapa Banzulytė ir Andrius Mikuckis. Į paskutinį posmą, vidury atsistojęs, įjungė ir Amandas Ragauskas. Po to Amanda Ragauskaitė kanklėmis gražiai paskambino harmonizuotą liaudies dainą. Prisidėjo smuikininkė Dana Hriškevičienė su santoriai virpančia melodinga emocija. Kad ir Kudirkos komponuotame valse „Varpelis“. Pabaigoje abi muzikantės atliko visad mielą „Ant kalno karklai siūbavo“. Jutau, kad „karklų“ melodijai trokšta pritari visi salė. Deja, niekas neišdrįso pradėti. Bet V. Kudirkos sukurtą himną giedojo visi!

Ką dar turėčiau pridurti? Ogi tai, kad didžiai vertinu programos lankstinuką, informuojantį ne tik apie eigą, bet ir apie abi viešniais su jų nuotraukomis. Yra ir svarbesnes Vinco Kudirkos gyvenimo datos. Čia sužinai, kokio plataus masto lituanistė yra Irena Slavinskaitė. Skaitai ir Virginijos Kochanskytės pasisakymą apie savo įsitikinimus ir aktorišką darbą: „Tai savotiškas, nepaprastas dvasinis suokalbis, bendro atsivėrimo su žiūrovais džiaugsmas“.

Pranas Visvydas

Elena Dauguvietytė-Kudabienė ir Algirdas Kynas „Aukuro“ pastatytoje V. Alanto komedijoje „Šiapus už dangos“, Detroitė š.m. spalio 23 d.

V. Alanto komedija „Šiapus už dangos“ Detroitė. Iš kairės: Vytautas Stuiškys, Danutė Kudabaitė, Marija Kalvaitienė, Vytautas Teseckas, Elena Dauguvietytė-Kudabienė.